

„A trăi în România poate fi un loc comun...! A trăi în Maramureș este un certificat de valoare”
Echim Vancea în dialog cu Adrian Alui Gheorghe

* „Astăzi mă simt inutil în Sighetul meu!”

- Dragă Echim Vancea, zic unii, îngînați de glasul calendarului, că ești la bilanțul a șaizeci de ani „de viață neîntreruptă”...! Dacă ar fi să îți transformi viața ta într-o poveste, cum ar suna aceasta? Pe unde ai căutat, timp de șaizeci de ani, tinerețea fără bătrînețe? Cîtă tinerețe ai găsit? Cîtă bătrînețe ai căpătat pe unde ai umblat? - Răutăți! Dragă Adrian,

nu sunt decît vorbe, răutăți din parte-le! Ha, ha, ha! „Șaizeci de ani de viață neîntreruptă”, cum zici tu, este o simplă mențiune la timp și își are și ea rostul ei în ... economia generală a poveștii ăsteia de i se zice viață. Chiar dacă este viața mea. Nu m-am gîndit niciodată să îmi „transform”/„torn” viața mea într-o poveste. Nu de alta, dar nu prea am ce să povestesc. Mi se pare că cetățeanul Pitagora s-a încumetat cîndva să dea suflet numerelor, fără să anticipeze că peste doar cîțiva ani (hai să zicem secole) cineva se va panica într-atît, încît îi va fi frică de acestea, chiar „innobilate” de vîrstă...!

De șaizeci de ani eu stau mai mult în „banca mea”. Și asta chiar dacă am cutreierat lumea (România și Europa) în lung și în „lat”... Gabriel Liiceanu scria undeva cam așa ceva: pentru muritori viața nu ar trebui să aibă sens decît după ce a fost validată de ratarea nemuririi... „Povestea” vieții mele s-a desfășurat și se desfășoară în exclusivitate fără repere concrete. Este povestea unui pariu prea puțin vizibil și de aceea de necîștigat. Fie de către mine cu mine, fie de către alții cu mine! Astfel cele două povești, a „tinereții” și a „bătrîneții”, nu sunt decît spusa a aceluiași „actor”, care joacă un rol dublu sub bagheta unui regizor ajuns la vîrsta „maturității juvenile”, și care jonglează permanent cu cele două „spații”, mai mult sau mai puțin la vedere. Tinerețea și bătrînețea nefiind decît niște capcane, se înțelege. Pînă la urmă și tinerețea și bătrînețea nu sunt decît una și aceeași parte în a fi „vinovat” și de a rămîne inocenți. Această ambiguitate a poveștii nu face decît să o ducă pe mai departe „întrutotul” ilizibilă pentru „apărare și acuzare”. Tinerețea nu face decît să acuze și să manipuleze bătrînețea care la rîndul ei nu face decît să ia apărarea tinereții în numele... unei tinereți ce plătește tribut maturizării. Eu în șaizeci de ani am iubit și am fost iubit. Mai iubesc dar nu știu și dacă sunt iubit. Am urît dar nu mai urăsc. Mi-am făcut prieteni și încă îi mai am. Mi-am făcut dușmani și încă îi mai am... Pe unde am umblat, să știi, că numa’ de tinerețe am dat. Tinerețea-i șturlubatică! Bătrînețea nu-mi place! Prea-i sfătoasă! Viața mea de pînă acum nu are nimic spectaculos. După cum nici de acum mai încolo nu văd cum s-ar putea strecura/ivi spectaculosul. Așadar am fo

st un copil normal, căruia îi plăcea să se joace, să facă sport (am cochetat cu fotbalul la echipa „Viitorul” Nănești !), îmi plăcea să citesc (dar astăzi în memoria copilăriei mele nu pot găsi cărți care să îmi fi marcat destinul). Făceam și trăsnaî. Părinții mei sunt oameni simpli, de la țară, fără școală multă, de o inteligență nativă, țărănească. Școala o am făcut în sat și apoi liceul la oraș, la Sighetul Marmației (Liceul de Cultură Generală – secția umană – astăzi Colegiul Național „Dragoș Vodă”). Cam asta e ... ! Oare să aibă vreo semnificație astea toate? Zi și tu ... !

- De ce ai rămas la Sighet, de ce nu ai plecat într-o capitală, ca să ajungi celebru? A fost

o lașitate sau un act de comoditate? Sau, poate, a fost o chestiune de curaj? Cît de departe poți împinge cu privirea, dimineța, orizontul din dreptul Tisei?

- Dumneata de ce ai rămas cu „ochii” pe Sighet? Care capitală? Ce înseamnă „celebru”? Eu (nu „io”) cred că celebritatea înseamnă frumusețea de a fi cunoscut/ recunoscut de ai tăi, acolo între mulțumiți și nemulțumiți. Iată o poveste (nu de alta dar am înțeles că îți plac poveștile): unui bătrîn spuindu-i-se că el este dintr-un sat cu cîteva „nume mari” (pe care din decență nu le voi spune) a replicat sigur de el: „Domnule, nu eu sunt din satul lor, ei sunt din satul meu! Satul este al celui care trăiește în el, nu al celui care fuge din el! Atîta vreme cît fie unul, fie altul și-a părăsit satul, atîta vreme cît nu au fost în stare să facă și ei o căsuță acolo sau măcar să le repare pe cele părintești, sunt nimeni. Dacă nu au făcut nimic în satul lor, rămîn nimeni! Satul a fost pentru ei pomul, ei au fost fructul! S-au smuls din ram și s-au dus în lume să-i mănînce alții. Acolo, în satul lor, nu au lăsat nimic.” Ce zici Adriane de această poveste? Mai este nevoie de curaj? Din această poveste nu știu dacă mi-aș fi putut asuma un alt destin! Nu știu dacă „povestea” de mai sus te-a lămurit. Am fost și sunt legat de o anumită conjunctură. Sufăr și astăzi ca și mai ieri pentru faptul că scriitorul este... inutil în comunitatea sa.

Astăzi mă simt, mai mult sau mai puțin, inutil în Sighetul meu! Mi-am dat prea tîrziu seama că sunt complet rupt de realitatea socială a zilei. Astăzi sufăr pentru „lașitatea” din anii '80. Pentru lipsa de curaj din acea perioadă cînd băteam Europa în lung și în „laț”. Dar ce să fac astăzi cu o plîngere fără de... pauză? Timpul a trecut și trece și astăzi asistăm la o poluare fără precedent a socialului și a spațiului cultural. Dar nu poți, oricum, să îți asumi un alt destin decît al tău. Părerile de rău nu își mai au rostul. Simt că sunt presat de timp și mă tem că nu voi fi în stare să realizez ceea ce, măcar parțial, aș fi vrut/ putut să fac. Îmi este greu să îmi închipui că frustrările pe care le-am avut nu mi-au marcat oarecum personalitatea. Ce-ar fi fost dacă nu le-aș fi avut? Greu de spus. „Curaj”?

O trăire care merită toate „suferințele” de pînă acum! De aceea privirea mea cînd scrutează orizontul din dreapta Tisei este ca o „feerie coborîta parcă dintr-o pictură” (R.M.Rilke).

„A fi vedetă în București cu o identitate falsă mi se pare a fi o uzurpare de titlu nobiliar. Mi se pare a fi o iluzie dureros de atrăgătoare. De aceea mulți au și eșuat!”

- Dacă în anul 1989, luat de entuziasmele Revoluției, te-ai fi mutat la București, cam care ar fi fost parcursul existenței tale scriitoricești? Ai fi fost mai vizibil în plan literar? Cît te-ar fi ajutat locul, cît ți-ar fi lipsit Maramureșul? Cît datorezi Maramureșului în ceea ce privește devenirea ta literară? Cît datorează Maramureșul consecvenței tale? Mulți maramureșeni sînt vedete la București, după cum știm cu toții ...

- Nu m-am gîndit să emigrez înspre București nici în 1989 și nici mai tîrziu. În mare ți-am dat răspunsul mai sus. Vizibilitatea literară, dacă este, se vede de oriunde. Atîta doar că în București ești mai aproape de... Lipscani sau Covaci, ca să nu zic de Casa Poporului. Sunt multe exemple de succes de pro și contra. Eu nu cred că m-aș fi putut adapta ălor. Deși prin '78 sau '79 m-am bucurat de succes la ședința Cenaclului literar al Facultății de ziaristică din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu”. Nu am citit, așa cum s-ar putea crede, poeme cu tovarășul sau tovarășa, Patria și Poporul. Boul și vițelul. Dimpotrivă! Am fost chiar șocat de participanții rebeli ai acelui cenaclu. Țin minte că a fost o ședință de cenaclu de „tip occidental”. Jocuri de lumini, semiîntunerice, bar cu de toate, proiecții cinematografice, dar mai ales luări de cuvînt dintre cele mai „rebele”!

Fiind un tip ușor adaptabil nu cred că mi-ar fi lipsit Maramureșul mai mult decît eu lui! Oricum Maramureșului îi datorez totul. Eu, ca om al acestuia, precum și poeziei mele, care îi aparține. Chestiunea este că, cu excepția d-lui Gheorghe Grigurcu, dar și a cîtorva prieteni (din

Piatra-Neamț, Iași, Bistrița, Beclean, Cluj-Napoca), care i-au bătut drumurile, nu prea au înțeles „ușurătatea” cuvîntului. Maramureșului îi datorez totul. Dar trebuie să ne înțelegem, odată pentru totdeauna, asupra acestui Maramureș...! Maramureșul de astăzi are cîteva țări care nu au nimic în comun cu Maramureșul Maramureș. Sunt „țări” atît de individualizate social și cultural încît mă mir că nimeni nu a sesizat încă acest fapt. Maramureșul de astăzi își așterne „plapuma” peste cîteva „țări” de o individualitate nemaipomenită și care a dat literaturii române nume de excepție. Așa are Maramureșul sub „cupolă” (din 1968, odată cu noua împărțire administrativ-teritorială) Țara Lăpușului, Țara Chioarului, Țara Codrului. Oamenii obișnuiți, oamenii de cultură, scriitorii, „se dezic” astfel de „țările” lor, de identitatea locală. Își iau o identitate care nu este a lor, plăcîndu-le mai mult să li se zică „maramureșeni”. Nu este corect. Nici pentru ei, nici pentru Maramureș. Și nu vreau să dau nume. Maramureșeanul este testamentar așa cum este și lăpușanul, chiooreanul sau codreanul. Dar iluzia de a aparține Maramureșului, fie el om de rînd sau scriitor, este „o ipocrizie”.

A fi vedetă în București cu o identitate falsă mi se pare a fi o uzurpare de... titlu nobiliar. Mi se pare a fi o iluzie dureros de atrăgătoare. De aceea mulți au și eșuat!

- Eu te văd lipit de Sighet ca marca de scrisoare. Aici te-am găsit în 1980, cînd am făcut prima descindere la festivalul de la Sighet, aici te regăsesc an de an, egal în vizibilitate cu monumentele care dau culoare orașului, locului. Care ar fi expresia sau fraza cu care ai putea să caracterizezi Sighetul, Maramureșul?

- Fără falsă modestie, fapt obiectiv fiind, nimeni nu îmi datorează nimic, și totuși da. Faptul că, în legătură cu persoana mea, Sighetul Marmăției este mult și des amintit în ultimii ani în presa românească ar trebui să îmi datoreaze și mie acest lucru, ca și atîtor personalități ale locului! „Marca” se prea poate cheama, cu și fără falsă modestie, Echim Vancea. Monumentul meu care dă „culoare orașului” sunt cele cîteva cărți publicate după '89, după sclipirea de speranță din decembrie(le) aceluia an. Dragă Adriane, mă bucur că mai am puterea de a te/vă primi încă în acest spațiu. Te rog să înserezi tu, în acest dialog, minunata noastră întîlnire din anii '80. Tu, Aurel Dumitrașcu, Lucian Vasiliu, Nicolae Sava. Și nu mai știu.

Hm! Sighetul, Maramureșul pot a da naștere unor iluzii dureros de atrăgătoare! Lecții de viață, analize ale limitelor puterii, ale urii și, de ce nu, în cele din urmă, limite ale iertării. Adriane, te rog să mă crezi că cea mai frumoasă definiție a Maramureșului a dat-o poeta Ileana Zubașcu-Cristescu: „Maramureș/ tăietură de cuțit/ pe fruntea latinității”; iar pentru Sighet: „Cît-îi Maramureșu'/ Nu-i oraș ca Sighetu'!/ Sighetu'-i oraș mnicuț/ Tătă fata-i cu drăguț”. Cuvinte „obișnuite”, cunoscute de lumea întregă. Citesc, în continuare, Nicolae Labiș, Mihai Eminescu, Gellu Naum și folclor maramureșean fără să mă plictisesc!

- Ce ți-a dat ție poezia pe lumea asta? Cît datorezi poeziei în devenirea ta umană? Cît reproșezi poeziei în neîmplinirile tale cotidiene? Poezia e un dar sau o povară?

- Iată un răspuns șablon: poezia mi-a dat dreptul să trăiesc; poeziei îi datorez „dreptul la timp”. Tot ce nu am realizat îi datorez poeziei. Mergînd oarecum mai oblu cred că poezia nu poate să se supună unor „adevăruri” de genul „îți dau”, „îmi dai”. Eugen Ionescu declara că l-a „format hazardul”. Eu declar public că am format... hazardul! Poezia, spune undeva Gheorghe Grigurcu, este „un semn cu două fețe, una relativă alta absolută”. Așa că aș mai adăuga ceva: dacă nu ești cititor, nu poți fi poet. Și mai departe adaug că este o profanare a vorbi despre poezie, despre „cîștigul” și „îndatorarea” față de EA. Orice discuție despre poezie cred că nu este altceva decît o profanare a Acesteia. Poezia este, cred, un text, purtător de semnificație

estetică, unic. În rest nu-i decît o întîlnire ratată între Cuvînt și Intimitate.

- Care ți-au fost, care îți (mai) sînt mentorii? Cît le datorezi, cît îți datorează?

- Nicolae Labiș, George Bacovia, Mihai Eminescu, Gellu Naum și folclorul maramureșean. Lista este aleatorie. Apoi nu vreau a nedreptăți pe cineva și mai zic: toți poeții care îmi plac. Nu le datorez și nu îmi datorează nimeni nimic. Lor le datorez eu totul. Ce am fost și ce-am ajuns, lor, POETILOR, le datorez. Și încă și mai mult. Cred că sunt doar trena unei mari poezii. Gheorghe Grigurcu spunea într-un interviu că „epigonii nu sunt decît niște sinucigași”... Dar nu sunt inspirat, așa că te rog a mă absolvi de a da un răspuns mai detaliat la această întrebare.
„Laurențiu Ulici a fost, în perioada postbelică, cel mai aprig și mai consecvent apărător al breslei scriitoricești în general, și al cauzei tinerilor scriitori, cu precădere”

- Laurențiu Ulici a fost un artizan al definirii literare a „kilometrului zero al literaturii române” la Sighet. Voi, cîtiva, păreați locotenenții lui Laurențiu Ulici într-o tentativă de salvare a poeziei, înainte de 1989 din motive ideologice, după 1989, din motive economice și de criză a societății

ie
tății deversată în capitalism...! Ce a însemnat Laurențiu Ulici pentru devenirea ta, a voastră?

- Pot a vorbi despre Laurențiu Ulici doar în numele meu. Laurențiu Ulici a fost și rămîne, în ciuda unor minimalizări, o personalitate de prim rang a literaturii române, precum și un personaj al ei. Laurențiu Ulici a făcut din Sighetul Marmăției una dintre cele mai curate și mai ferme conștiințe ale poeziei/literaturii române. La Sighetul Marmăției, ca de altfel și în alte părți, Laurențiu Ulici nu a făcut „opoziție de cafenea”, o bravadă „juvenilă”, avea 35 de ani cînd a d escins (1978) definitiv și pentru vecie (2000) în fruntea Festivalului de Poezie „Laudă-se omul și țara” de la Sighetul Marmăției, care ulterior a devenit Festivalul Național de Poezie, apoi Festivalul Internațional de Poezie „Europa Kilometrul zero”. Lulu, cum îi ziceau prietenii, a fost și rămîne o îmbinare fastă de percepție critică (talent) și moralitate, care își rostea pînă la capăt gîndurile. Persoana sa emana o vrajă puternică asupra celor din jur. Fie ei amici sau dușmani. Aș fi vrut să fi avut „bunăvoința” de a mă „recunoaște”. Și chiar a făcut-o. La una din edițiile festivalului am trimis și eu, sub pseudonim, că altfel nu aveam voie ca organizator, un grupaj de poeme. Cînd a fost jurizarea mi-a zis-o: „Echime, pseudonimul este frumos, textele la fel, doar că nu poți participa la concurs. Ești organizator.” Te „citea” din prima. Dacă un text intra în atenția sa, te „ștampila” pe vecie. Nu mai aveai cum scăpa de ochiul său. De altfel optzeciști și o parte din nouăzeciști o știu mai bine. Laurențiu Ulici a fost și rămîne o prezență fascinantă prin discurs și atitudine, anvergură. Este în același timp o „valoare simbolică extraordinară”! Dacă momentan Laurențiu Ulici se află într-un „con de umbră”, cred cu tărie că nici o conspirație, nici un complot nu vor putea face să dispară definitiv valoarea sa din memoria noastră culturală. Opera sa, atît cea literară cît și cea politică sau obștească, ține de domeniul patrimoniului cultural național.

- Te rog să îl evoci pe Laurențiu Ulici prin cîteva amintiri care ți-au rămas în memorie...

- Ți-am răspuns mai sus....! Mai adaug doar faptul că optzeciștilor le-a fost și le este deopotrivă tată și mamă. Despre întîlnirile noastre am mai povestit în altă parte și cu alte prilejuri. Mă doare faptul că anul trecut, cînd s-au împlinit 10 ani de la plecarea sa dintre noi, nu s-a întîmplat nimic

cu excepția aceluia volum coordonat de mine – „Laurențiu Ulici – 10 ani de posteritate” – la care au răspuns foarte puțini dintre cei pe care i-a promovat, unii dintre dînșii spunîndu-mi că de fapt Laurențiu Ulici, „nu a mizat niciodată” pe el/ ei. Ce se întîmplă oare cu a sa istorie a literaturii române? Am văzut cu ochii mei „un metru cub” de manuscris la el acasă! Întrebîndu-l odată la o întîlnire sigheteană cînd a avut vreme a scrie atîta mi-a răspuns: zi de zi, noapte de noapte. Cred că nu-i departe ziua cînd i se vor consacra ample cercetări asupra operei și asupra vieții sale. Le merită din plin și cu asupra măsură! Laurențiu Ulici a fost cel mai aprig și mai consecvent apărător al breslei scriitoricești în general, și al cauzei tinerilor scriitori, cu precădere. Pe mulți i-a nășit, mulți îi datorează supraviețuirea – unii chiar la propriu, nu doar cea literară –, multora le-a fost sfetnic și călăuză, cum spune Mircea Petean.

„Eu am ales poezia pentru a nu muri din cauza ei”

- Poezia pare a fi un fel de „terra nova” pe care poetul își cheamă cititorul, îl îmbie spre un nou orizont...! Cîtă grijă ai de cititorul textelor tale? Te interesează soarta cititorului tău? Îi acorzi vreo circumstanță cititorului? Te rog să faci portretul robot al cititorului tău de poezie. Cum ar arăta?

- Prin activitatea sa de purificare a Cuvîntului Poetul, scriitorul în general, este astăzi un ins „decepcionant”. „Rău”. O „buruiană” care invadează straturile pline de „miere și lapte”. Un ins care „tulbură apele” spiritului public compromițînd dramatic „succesurile”. Pînă și tăcerea/ tăcerile lui sunt interpretate. „Terra nova” nu-i, astfel, decît un prizărit, vag și necăjit teritoriu de al cărui „gard” se apropie orișicine și face ceva pe el. Este o realitate invizibilă.

Portretul „robot” al cititorului meu? Cititorul meu este un „cititor de drept comun”. Superficial, trîndav și viclean! Cine se/s-ar mai frămînta astăzi de ce se scrie? De ce se mai scrie Poezie”.

Poetul/scriitorul și-a pierdut într-un fel „motivația scrisului” său în ochii cititorului, a publicului cititor. Dacă eu îmi pun întrebarea dacă Eminescu a existat, cititorul meu își va pune oare aceeași întrebare? Nu cred! Cititorul este o „bestie” trîndavă, șmecheră și vicleană, care iubește enorm de mult corupția literară. Cititorilor le zic să nu o ia „otova” de drept. Oricum autorii sunt depășiți de către cititori. În poezie „totul este unul” și acela este autorul. Oare ar fi „corect” să se scrie poezie/literatură în general printr-o ordonanță de urgență? Sighetul, pentru mine, este păcatul și penitența uitării. O factură de neîmblînzit, singurătatea.

- Cît de bine, consideri, te-au citit criticii literari? Care critici te-au citit cu adevărat? Care ți-au rămas datori...? Ce ai fi vrut să se spună despre tine, la nivelul criticii literare de la noi? Dacă ar fi să îți faci „autocritica literară”, ce ai spune tu despre tine?

- Am fost „citit” și „asupra citit”. Cei care au scris despre cărțile mele am „citit” că le-au și citit. De ce aș fi pro sau contra față de un text „critic” al unuia sau altuia dintre cei care au apucat a scrie despre una sau alta din cărțile mele? M-a interesat să văd doar dacă, unii dintre ei, mi-au scris corect numele. În rest, Dumnezeu cu... scrisa! Le mulțumesc tuturor. Dar nu pot a trece peste numele lui Laurențiu Ulici, Gheorghe Grigurcu, Geo Vasile, Ion Pop, Ioan Holban, Lucian Alecsa, Adrian Alui Gheorghe, Cassian Maria Spiridon, Mircea Petean, George Vulturescu, A. I. Brumar, Alexandru Lungu, Radu Țuculescu, Andrei Moldovan și cei din publicistica județeană Augustin Cozmuța, Gheorghe Pîrja și mulți alții.

„Autocritică literară”? Aș putea răspunde mai mult sau mai puțin șablonard. Nu ezit în a crede că a-și face „autocritica”, mai ales literară, este un gest de ipocrizie din partea oricărui autor. Cititorul „specializat”, am numit criticul literar, cred că este singurul în măsură să dea un „verdict” asupra „producției scriitoricești”. Apropos Laurențiu Ulici a publicat un volum de poezie despre care a și scris la rubrica „Prima verba” a „României literare”. Știe cineva pseudonimul și titlul volumului? Eu am pierdut o sticlă de spirt occidental pe această temă!

Dragă Adriane, eu am ales poezia pentru a nu muri din cauza ei. Poezia este un pericol immanent. Este în permanență un „potențial asasin”! Poezia respinge un „adevăr univoc”. La poet cuvântul obișnuit este prilej de credință, la omul obișnuit o vocabulă vremelnică, cotidiană.

„Nu, dragul meu, orgoliile locale sunt extrem de mari! Ceea ce vezi nu-i decît o armonie de suprafață ...”

- Un jurnalist englez, Nick Maes, scria, la începutul lunii august, din acest an, în „Daily Mail”, după o excursie în Maramureș, pe care a făcut-o după ce citeva celebrități engleze, între care prințul Charles, au laudat fără măsură zona: “Doi cai de culoarea castanei mă trag într-o căruță mare încărcată cu fîn și pare că sunt capabili să treacă peste orice obstacol. Nu aș fi crezut că pot merge astfel pe un drum cu șleauri adînci și bolovani uriași. Acesta este modul de a călători în Maramureș (...). Zona este frumoasă, iar stilul de viață al țăranilor încîntător. Fînețele pline de orhidee sălbatice rare se întind pînă la dealurile împădurite, ritmul vieții este foarte lent, iar senzația de a scăpa de tot și de toate este copleșitoare. Am crezut că m-am întors cu 100 de ani în timp cînd m-am întîlnit cu patru ciobani care mulgeau oile sub un umbrar. Cîinii lor mari m-au privit cu precauție, dar eu am fost cel rezervat – acești cîini sunt făcuți pentru a se lupta cu lupii. Poate că sunt drăguți, dar nu sunt făcuți pentru a fi mîngîiați. Ciobanii și-au făcut treaba repede și într-o oră obținuseră elementul de bază pentru brînză. Odată treaba terminată, m-au invitat să iau prînzul cu ei: sarmale, gogoși și băutura locală – țuică de mere...”.

Recunoști descrierea? Cum te simți ca un om care trăiește într-un loc aflat cu o sută de ani în urma Europei? Din perspectiva ta, vezi Europa cu o sută de ani în față? Îți pasă de „ora exactă” a Europei? Unde se situează poezia ta în relație cu poezia Europei?

- Domnul tău englez nu a înțeles nimic din frumoasa-i experiență maramureșeană. O văzut, o plecat și o scris. Atît. Dacă ar fi mîngîiat măcar unul dintre cîinii stînii și-ar fi dat seama că acei cîini, cîinii de stînă, sunt chiar de mîngîiat. De nemîngîiat este jurnalistul! Țsta mușcă și în somn! Nu a văzut și nu a înțeles nimic! Chiar cred că în imberba-i sclifoseală de peste „canal” ar fi preferat ca atît ciobanii, cît mai ales cîinii, să-i lingă foaia și pixul și în final să îl declare „cetățean de onoare” al stînii pe care domnia sa și-a propus să cultive orhidee... ! Dacă vii în Maramureș doar pentru a-ți exhiba frustrările regale, vii de ... futu-i pomana. Maramureșul îți dă, dar nu îți pune și în traistă!

- Văd că te-ai enervat, Maramureșul tău nu poate fi atacat nici din aer, nici de pe uscat, nici din presă ...! Dar hai să facem un exercițiu de imaginație care să ducă în deriziune crispările vieții...! Dacă ar fi să prinzi capătul lumii din perspectiva veseliei proverbiale de la Săpînța, cam care ar fi textul pe care ți l-ai atribui sau pe care ai vrea să ți-l atribuie urmașii urmașilor meșterilor lemnari de azi?

- În primul rînd „cimitirul” de la Săpînța nu mă reprezintă. Și, mai ales, nu reprezintă Maramureșul! Maramureșeanul! Cimitirul, cred eu, nu a fost și nu va fi niciodată vesel! Nici măcar cel de la Săpînța! Muritorul îl percepe ca pe unul vesel. Eu, ca „nemuritor” – ha, ha,ha! – mi se pare a fi de prost gust.

Cum ți se pare gestul ca printre morminte și cruci să toci semințe precum la peluza unui stadion. Și mai tragi și cite un „moment” zero. Adică te fotografiezi cu „soacra”, „ceapistul”, tractoristul”, „băutorul” sau propria-ți faptă. Cred că Ion Mureșan ar fi trebuit să își scrie „cartea Alcool” documentîndu-se din Cimitirul Vesel de la Săpînța!

Cimitirul Vesel de la Săpînța, pentru mine, nu este atît de vesel pe cît îl cred unii și alții. Cimitirul vesel nu este vesel de loc! Așa că pe crucea mea nu mi-aș dori decît un text simplu: numele și prenumele; n.-m.. Orice alt text nu ar fi decît un gest incalificabil de glorificare/aneantizare a

unui individ de nemîntuit!

- Generația '80 este/ a fost o realitate fecundă. Unde te întâlnești cu aceasta, unde te desparti de ea? Crezi în grupările literare? Crezi în valoarea generațiilor și a promoțiilor? Voi, la nivelul Sighetului, păreți o grupare coerentă, armonizată în vreme prin acțiunile literare pe care le-ați organizat...

- O, am mai spus-o. Nu prea cred în generații, fie ele poetice sau... economice. Din punctul meu de vedere „generația” este oarecum dubioasă. Din 1990 sunt un „creator capitalist” care nu câștigă nimic, fapt pentru care îmi este „rușine” să nu completez, măcar o dată la doi ani, „Fișa 200” pentru Administrația Financiară Locală. Cred doar în promoția/promoțiile de la supermarket-uri. Cît despre generații, habar nu am. Laurențiu Ulici a încercat, s-a străduit să impună o clasificare de gen. Lumea i-a sărit în cap. Așa că fiecare cu prisaca lui (pe la voi), cu grădina lui (pe la noi). Valoarea este a individului și nu a generației sau a promoției. Dacă un individ este bun sau foarte bun, atunci este pus în fața generației sau a promoției, i se dă titlul de șef și apoi o șterge șmecherește pe ușa din dos, fără să plătească oalele sparte (e vorba desigur de operă) de dumnealui. Revine, adus în fruntea bucatelor, după o „generație” sau „promoție” în prim-plan de un „necesar” grup literar de la centru și apoi „dă-i si dă-i” generație și promoție pentru a-l face nobelist! Generația cît și promoția nu sunt decît niște gogoși coapte la... soarele capitalei. Eu cred că în capitală (refuz a îi spune numele) nu „se există” stradă, bulevard, cartier, și mai nou parc unde să nu fie un generaționist sau un promoționist. Asta o spun nu ca să mă încaier cu „capitaliștii” literari.

Dragă Adriane, pînă și ție, aflat la doar ... două-trei străzi de Sighet, constat că nu prea le ai cu grupările. O spui totuși bine că „părem” o grupare coerentă, este doar așa, a „părea”, pentru că fiecare face ce face pe „tarlaua” lui. Știi că Laurențiu Ulici a fost în Baia Mare de doar ... trei sau patru ori în peste 50 de ani? Știi că Laurențiu Ulici își dorea o filială a USR nu în Baia Mare ci la Sighetul Marmăției? Știi că Laurențiu Ulici își dorea o revistă literară, finanțată de USR, la Sighetul Marmăției și nu la Baia Mare? Mai știi că atunci cînd am propus să i se dea numele lui Laurențiu Ulici Bibliotecii Municipale din Sighetul Marmăției, unul dintre consilierii județeni (Lăpușan, poet și „prieten” cu Laurențiu Ulici !) a pus următoarea întrebare în plenul acelei ședințe: „Cine este Laurențiu Ulici?”, iar lumea a rămas consternată. Și asta numai pentru că, la un moment dat, Ulici a refuza să îl pună redactor șef la o publicație a USR ce ar fi urmat să apară în Maramureș...!

Nu, dragul meu, orgoliile locale sunt extrem de mari! Ceea ce vezi nu-i decît o armonie de suprafață. Maramureșul, Maramureșul cel adevărat (vezi că sunt și eu, vechi, „antic și de demult”) a început să se „gate”. Îl văd ca pe o „moară” de măcinat ... imagini de altă dată, chiar suflețe. Dacă pînă mai ieri puteai să ceri o ulcea cu apă oricărui maramureșean, astăzi același maramureșean de ieri, îți ia, măcar, un ban!

„– Alo, societatea de servicii publice de poezie? Îmi curg la țeava de la bucătărie cîteva rînduri de versuri albe. Eu aș dori cu rimă. Mă puteți ajuta?”

- Ți-a fost vreodată rușine că ești poet și nu altceva, om de afaceri, de exemplu? În ce relație ești cu banii? Dacă ai avea toți banii din lume, ce ai face cu ei?

- Nu! Îmi este greu, nu rușine, că sunt, așa precum o știi, directorul unei instituții de cultură. Biblioteca Municipală „Laurențiu Ulici” și că trebuie să cerșesc an de an bani pentru ca această instituție să rămînă pe „piața” locală a instituțiilor publice. Ca „poet” nu are de ce să îmi fie rușine. Chiar dacă am încercat și eșuat în afaceri, nu am prea avut probleme cu banii. Nu i-am avut niciodată așa că nu am ce regreta. Vorba aia „ce-am avut și ce-am pierdut ... ?” Nu vreau să mint. Mi-ar place să am „toți banii din lume”! Doamne, ce mi-ar plăcea să văd o coadă,

pentru bani, de la Sighetul Marmăției la... Piatra Neamț! Și aș pune o singură întrebare solicitantului: „La ce îți trebuie banii?” Banii i-aș da celui care ar ridica, din kilometru în kilometru, o librărie sau o bibliotecă. Închipuie-ți o autostradă între Piatra Neamț și Sighetul Marmăției care din kilometru în kilometru ar fi împânzită de librării și biblioteci!!! Nu s-a văzut neam!

- O autostradă cu librării și biblioteci? Asta ar însemna că lectura s-ar face în goana mașinii ...! Iar din goana mașinii se pot citi doar reclamele la coca-cola ... ! Dar să ne revenim! Ai făcut și ceva politică, la nivelul comunității tale. E implicarea intelectualului o necesitate? Are nevoie societatea românească de implicarea scriitorului? Trăiești într-o Românie acceptabilă? Ce calități ne țin atârnați, ca români, pe harta Europei? Care sînt defectele pozitive ale românului?

- Adevărat. Partidul Alternativa României (PAR), devenit ulterior Uniunea Forțelor de Dreapta (UFD). Împreună cu mai mulți prieteni între ale literaturii am înțeles să ne „înrolăm” politic la prieteneasca solicitare a lui Laurențiu Ulici. Mulți însă au fost doar niște șmecheri de cartier. Vroiau slujbe bine plătite în deconcentratele județului. Am refuzat acest tîrg, și m-am retras. Societatea românească nu are nevoie de „implicarea scriitorului”. Și asta nu fiindcă scriitorul nu ar avea ceva de spus în această societate. Ci pentru că societatea românească nu are nevoie de scriitor. Societatea românească nu înțelege, nu cuantifică, noțiunea de scriitor. Pentru majoritatea ei, adică peste 60%, nu știe ce este ăla scriitor.

Te rog frumos ... ! Eu nu trăiesc în România. Eu trăiesc în Maramureș! Pare ridicol, dar a trăi în România este un loc comun, a trăi în Maramureș este un certificat de valoare! Nu știu ce să îți spun! Eu știu doar că ... locuiesc acolo unde se atîrnă harta în cui! Românul nu are, sunt sigur, defecte mai mari sau mai mici, pozitive sau negative, decît ale europeanului obișnuit. Cel mai mare defect „pozitiv” al românului este sinceritatea. Românul nu știe să mintă! Dar în numele lui au mințit conducătorii, politicienii. Românul este credibil în orice afacere. Doar că imediat în spatele lui apare „românul erectil”, spusa lui Radu Țuculescu, și ăsta îl ia și îl fute cum vrea.

- Dacă ar exista meseria de poet, cum ar arăta fișa postului pentru o zi de muncă?

- Sincer că mi-ar place „meseria de poet”. – Alo, societatea de servicii publice de poezie? Îmi curg la țeava de la bucătărie cîteva rînduri de versuri albe. Eu aș dori cu rimă. Mă puteți ajuta? – Este cineva acasă înainte de amiază? – Nu, abia seara. – Seara aceasta nu este lună și nu cred că am putea finaliza comanda! – Hai, domnule, că am văzut io că nu sunt nori și o mai zis și la meteo că cerul va fi liber! – Vă rog nu vă enervați! – Păi ce, io mă enervez? Am nevoie urgent, domnule, de patru strofe. Rima obligatorie. În regulă... Vă rog adresa...! Și așa mă voi putea bucura de o impozitare de 16 % pentru drepturi de autor!Oricum, mi-aș dori o asemenea „meserie” .

- Există o dinamică a literaturii române, ziua de azi cere tributul zilei de ieri și așa mai departe. „Ne succedem generații și ne credem minunați”, vorba lui Eminescu. Cît de nouă, de provocatoare, în relație cu literatura generațiilor care le-au premers, se află scriitorii din noile generații? Cum poți caracteriza – ca scriitor și ca director de bibliotecă – literatura tînăra din limba română?

- Ne credem dar și suntem minunați. Eminescu „o fo, ori no fo”, o fost spus-o „Adormind de armonia/ Codrului bătut de gînduri,/ Flori de tei deasupra noastră/ Or să cadă rînduri-rînduri.” Fiecare dintre noi avem un „tîrg amar” care ne locuiește și înlocuiește, mai mult sau mai puțin modest.

În relație cu literatura generațiilor, eu cred că nu suntem decît niște navetiști. Și asta nu de ieri sau de astăzi. Am citit undeva că d-l Confucius a văzut într-o zi niște purceluși sugînd la țîțele

unei scroafe care tocmai murise. Deodată, purcelușii s-au oprit din supt și s-au îndepărtat imediat de aceasta. Ei întrucît aceasta nu îi mai privea și își schimbaseră și starea s-au îndepărtat dintr-o dată de ea. Purcelușii iubiseră în maica lor, scroafa, nu corpul acesteia, ci cele ce o însuflețeau. Oare literatura înaintașilor latră de bucurie în fața noastră!? Eu sunt încredințat că ne caută încă sufletul!

Biblioteca nu va dispărea. Că vrea ori nu vrea cineva acest lucru! Biblioteca este o bucurie pentru cel care îi trece pragul! Biblioteca este, oricît ar vrea unii să îi minimalizeze importanța, un „tsunami” pentru jigodiile culturale.

Din păcate, pe noi ca bibliotecă municipală, nu ne-a băgat nimeni în seamă!? Pînă la „criză” editurile „vorbeau” doar cu județenele, odată cu criza au început să „năvălească” peste noi în regim de tsunami! Editurile, ieri ca și astăzi, nu înțeleg ce înseamnă un tînăr autor într-o bibliotecă. Cum îl putem noi promova. Achiziționăm volumul din librărie. Și atît.

- Fiecare poet – și putem detalia cu exemple nenumărate – are un poem identitar, cu care este „asimilat” și „renumit” de către cititori, de către public. Spui Bacovia? Spui automat „Plumb”...! Spui Blaga? Spui „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii”. Spui Labiș? Spui „Moartea căprioarei”. Spui Doinaș? Spui „Mistrețul cu colți de argint”. Și așa mai departe. Care este poemul identitar al poetului Echim Vancea? Cît de important e acest poem identitar în receptarea unui poet?

- Te rog să te oprești. Poemul identitar al lui Echim Vancea este CI, seria, nr, CNP și așa mai departe... După mine „poemul identitar” nu este altceva decît o „hîrtie de muște”.

- Spui într-un poem: „cînd toți urlă, se mai aude doar cel ce tace”. În altă parte spui: „de mult nu am mai auzit nimic/ nici în vorbă/ nici în tăcere”. E poetul un învins de profesie? Cît de neînsemnat este poetul astăzi? Cît de utilă/ inutilă mai este poezia?

- Vezi tu Adriane, cînd toți urlă se aude doar cititorul, este singurul care tace cînd noi toți urlăm! Poezia se spune că este indefinibilă. Cuvîntul (cel poetic, desigur) se certifică prin el însuși. Nu permite altcuiva să îl verifice (H.G.Gadamer). Nu aștept elogi la fiecare pas. Artificialul m-ar face să mă/ să îmi suspectez scrisul. O psihoză a demolărilor bîntuie literatura română actuală. Cei mai „vînați” sunt poeții! Ne aflăm în fața unei crize a „libertății” de a fi poet, scriitor, critic, istoric literar sau orice altceva. Sunt enorm de mulți „grijulii” față de literatura română. Ca bibliotecar nu mă simt „vizat” de această grijă.

- Să zicem că redacția revistei „Conta”, prin influențele pe care le are la nivelul Academiei Suedeze, (că eu am fost o dată la Stockholm în interes de serviciu!), te propune la premiul Nobel și îl și iei...! Cam care ar fi primele fraze ale discursului tău de recepție? (Aplauze prelungite).

- Cam așa ar arăta discursul ... ! Bă, ce ați avut de împărțit cu mine? Nu v-a ajuns cîți bani ați aruncat în dreapta și, mai ales, în stînga. Să vă fie rușine! Acu’ v-ați gîndit și voi să dați banu’ cînd am făcut refinanțări peste refinanțări! Rușine vouă! Poate la anu’ voi fi dispus să mă gîndesc la propunerea voastră. Pa! Și vă spun de pe’ acuma că nu vreau percheziții din cauza neadaptării politice a premiului, numai ca voi să vă scuzați/justificați salariul sau onorariul. Voi, cei de la „Conta”, ca „organ” propunător să aveți grijă de percheziția la domiciliu. Am încredere în lipsa voastră de imparțialitate! Ha, ha, ha!

- Cu care întrebare ți-am rămas dator? Te rog să o formulezi și, eventual, să răspunzi. Sau să o formulezi ca să răspund eu? De ce nu?

- Da, ia să te încarc cu o întrebare....! Dacă ai fi pus în situația de a a-ți alege un „loc” pentru „tinerețe fără bătrînețe”, care ar fi acela?

- Un loc pentru „tinerețe fără bătrînețe”? Desigur, Maramureșul. Iar argumentele pentru această

alegere se regăsesc în discuția noastră, m-ai convins că e așa. Mai mult, dacă Moldova a fost „descălecată” de legendarii Bogdan și Dragoș plus cățeaua Molda, cu ceva secole în urmă, acum e firesc să încercăm și noi o „reîncălecăre” a originilor, nu-i așa? Și dacă tot ne-au fost strămoși niște maramureșeni, de ce nu am revendica acum ceva moșteniri, în calitate de urmași? Măcar cît spațiu ocupă horinca dintr-un prun dintre Rona de Jos și Sighet, de exemplu ... ! Sau cît aerul de sub un vers de Vasile Muste? Sau cît umbra de sub nucul din curtea casei lui Ghiță Pârja și a mamei Doca, din Desești, acolo unde Andrei Făt și Măriuca Verdeș și-au tras bucăți mari de cer și de cîntec, acolo unde țîpurla e un fel de „coloana infinită” brăncușiană, numai că e vocală, de astă dată...

Piatra Neamț – Sighetu Marmăției, august, 2011.

(Interviu realizat pentru REVISTA CONTA NR 7 și oferit

[Gogea's Blog](#)

de poetul Adrian Alui Gheorghe, ca un comentariu la postarea precedentă. Pentru că nu era de ținut în tindă, l-am găzduit în Pavilionul de oaspeți cu toată bucuria.)